

Skatter för det 21a århundradet – LOs skattepolicy

Författare: Åsa-Pia Järliden Bergström, Enheten för ekonomisk politik

© Landsorganisationen i Sverige 2021

Omslagsfoto: Lars Forsstedt

Grafisk form: LO

Tryck: Bantorget Grafiska AB, Stockholm 2021

ISBN 978-91-566-3500-7

LO 21.01 1 000

Innehåll

Behov av ett mer jämlikhetskapande skattesystem	4
Stora avsteg från ett enhetligt skattesystem	5
Ett minskat skatteuttag	5
Nödvändigt med en ny skattereform	6
1. Skatt på arbetsinkomster	7
2. Kommunal skatter	10
3. Egendomsskatter och skatter på kapital	12
4. Beskattning av fåmansbolagen	14
5. Mervärdesskatt	16
6. Arbetsgivaravgifter	17
Övriga områden	18

Behov av ett mer jämlikhetsskapande skattesystem

För att uppnå ökad jämlikhet och rättvis samhällsutveckling krävs en politik för hållbar tillväxt och full sysselsättning. En sådan förutsätter en generell välfärd av hög kvalitet, en stark omfördelning samt samhällssystem som rustar människor och skapar trygghet i förändring.

Skatterna fyller flera viktiga funktioner. De ska stimulera hållbar tillväxt och full sysselsättning genom att finansiera investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik. De ska även skapa en direkt omfördelning – från kapital, företag och höga inkomster till låg- och medelinkomsttagare via transfereringarna. Mest centralt för att skapa en ökad jämlikhet är ändå skatternas betydelse för att säkra välfärdens långsiktiga finansiering.

Den offentliga konsumtionen verkar kraftigt utjämnande på inkomstfördelningen varje år. I regeringens fördelningspolitiska redogörelse visas att värdet av de nyttjade välfärdstjänsterna är större i de lägre inkomstgrupperna än i de högre.¹ Den samlade effekten när värdet av offentliga välfärdstjänster adderas till den disponibla inkomsten är att inkomstskillnaderna minskar med 23 procent.²

Svensk välfärd är i dag underfinansierad i förhållande till behoven, ambitionerna och förväntningarna på standardökning.

Inkomstklyftorna i Sverige har ökat kraftigt sedan 1990-talet – snabbare än i något annat OECD-land. Mellan 1995 och 2019 har Gini-koefficienten ökat med nästan 40 procent – från cirka 0,23 till 0,31.³

Ett annat exempel på hur de rikaste blivit ännu rikare är utvecklingen av inkomsterna för näringslivets verkställande direktörer. 1980 hade vd:arna på 50 av de största svenska företagen en genomsnittlig inkomst på 9 industriarbetarlöner. I dag är motsvarande siffra 61 gånger mer än en industriarbetare.⁴ Som framgår av diagram 1 är det framför allt kapitalinkomsterna som har ökat.

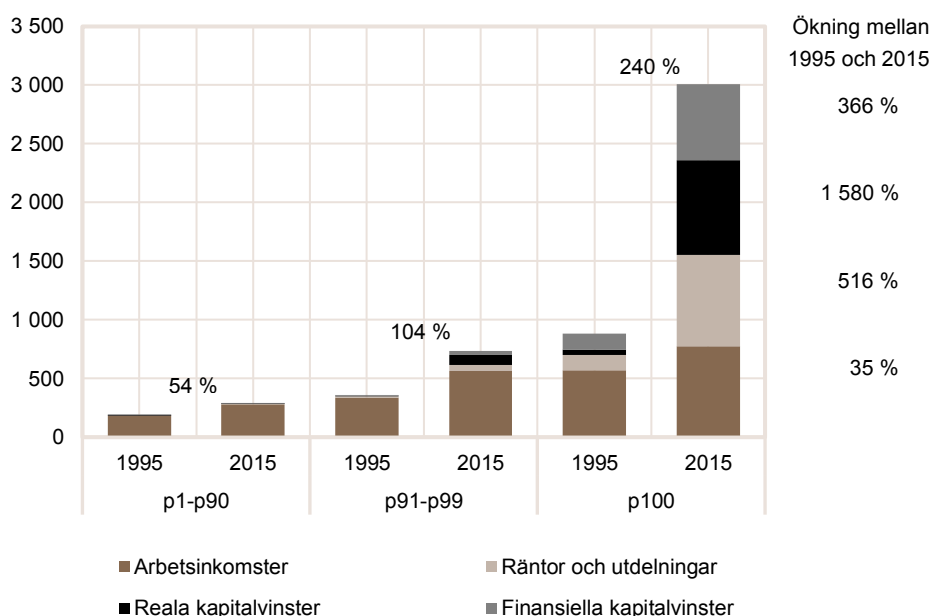
Men vad beror då den ökade ojämlikheten på? De viktigaste förklaringarna är ökade kapitalinkomster kombinerat med nedskärningar i arbetslöshetsersättningen och sjukförsäkringen. En rad politiska beslut har dessutom minskat kapitalbeskattningen och dragit ner på omfördelningen via skatter och transfereringar.

¹ Regeringens proposition 2020/21:1. Bilaga 3. Begreppet är ”utökad inkomst”, summan av ekonomisk standard och värdet av individuella välfärdstjänster per person.

² Den svenska Gini-koefficienten för faktorinkomster var 0,51 år 2018, skatter och transfereringar bidrog sedan till att Gini-koefficienten för ekonomisk standard (disponibelinkomst justerad efter hushållssammansättning) minskade till 0,31. När inkomsten för samtliga individer utökas med värdet av välfärdstjänsterna minskar inkomstskillnaderna mätt med Gini ytterligare – till 0,24. Källa: Ibid.

³ SCB (2021), *Inkomster och skatter*.

⁴ LO (2020), *Makteliten – i en egen bubbla*.

Diagram 1 Faktorinkomsternas utveckling 1995–2015, (tkr)

Not: Individerna är indelade i 100 lika stora grupper – percentiler – och sorterade efter inkomst. Medelinkomsten för individer (20 år eller äldre) i olika inkomstintervall uppdelat mellan olika inkomsttyper (2019 års priser), 20 år eller äldre. Ökningen mellan 1995 och 2015 redovisas i procent.
Källa: Finansdepartementet.

Stora avsteg från ett enhetligt skattesystem

Grunden för dagens skattesystem introducerades genom ett antal reformer i början av 90-talet. Syftet var att göra skattesystemet samhällsekonomiskt effektivt och fördelningspolitiskt rättvist. Det rådde enighet kring behovet av att minska progressiviteten i skattesystemet och förhindra att marginalskatterna skulle nå samma höga nivåer som i slutet av 70- och början av 80-talet. En likvärdig beskattning av arbetsinkomster och inkomster av kapital eftersträvades, såväl som ett system som motverkade skatteplanering och skatteflykt. Reformen innebar att skattesatserna sänktes kraftigt och skattebaserna breddades. De delades upp i tre inkomstslag: inkomst av tjänst, inkomst av kapital och inkomst av näringsverksamhet.

En viktig grund för utformandet av skatter var likformighet – eller horisontell rättvisa – det vill säga att alla inkomster behandlas lika ur skattehänseende och att skattesatserna är desamma oavsett hur inkomster intjänas.

Från mitten av nittiotalet fram till i dag har ett antal faktorer lett till avsteg från skattesystemets grundtanke. Exempel är sänkningen av moms på livsmedel och lättnader i beskattningen av fåmansbolagen. De stora avstegen kom dock under den borgerliga regeringen 2006–2014: Fem jobbskatteavdrag infördes, vilket innebar tydliga avsteg från den horisontella rättvisan. Ett sjätte avdrag infördes 2019 av en borgerlig riksdagsmajoritet. Den statliga fastighetsskatten ersattes av en regressiv kommunal fastighetsavgift, förmögenhetskatten slopades, arbetsgivaravgifterna sänktes vid anställning av unga, momsatsen för restaurang- och cateringtjänster sänktes, skattelättnader infördes vid sparande på så kallade investeringssparkonton (ISK) och införandet av så kallat rutavdrag för köp av hushållsnära tjänster och ett permanent av rotavdraget.

Ett minskat skatteuttag

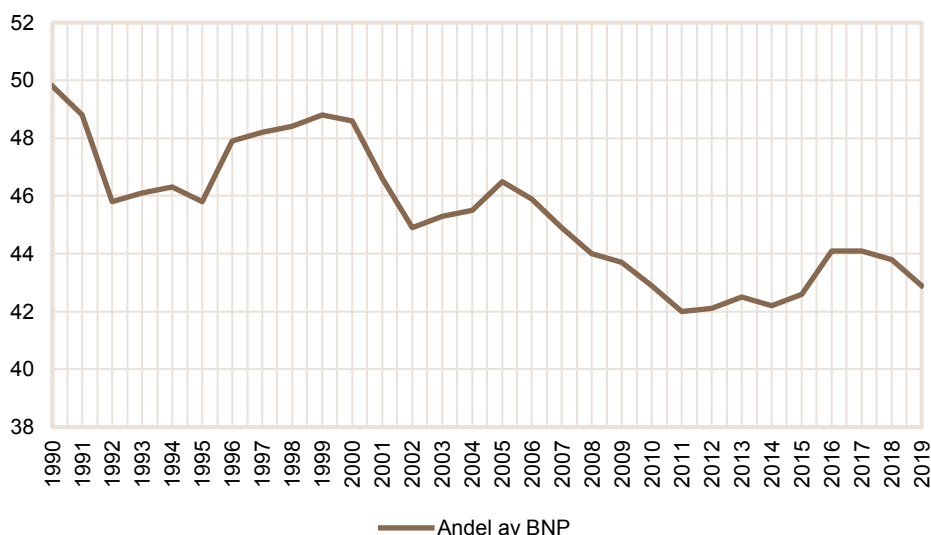
De omfattande skattesänkningarna har inte motsvarats av skatthöjningar på andra områden, vilket innebär att skatteuttaget som andel av BNP – skattekvoten – har minskat betydligt. Därtill har skatteintäkterna som kommer från miljö- och energiskatter minskat under 2000-talet.

mätt som andel av BNP. Detta är på sätt och vis också tanken, eftersom dessa skatter just syftade till att åstadkomma minskad miljö- och klimatpåverkan.

Totalt har skattekvoten minskat med 7 procentenheter sedan 1990 – vilket innebär cirka 350 miljarder kronor i lägre skatteintäkter.

Diagram 2 Skattekvoten i procent, utveckling 1990–2019

Skatter i procent av BNP 1980–2019

Källa: SCB

Nödvändigt med en ny skattereform

Dagens skattesystem bidrar till att öka klyftorna och räcker inte till för att finansiera välfärden. Det är dessutom fullt av avdragsmöjligheter och undantag som ofta gynnar resursstarka grupper samt bäddar för skatteplanering, skattefusk och skatteflykt. Det är både ohållbart och orättvist. Inför ett arbete med att reformera skattesystemet vill LO lyfta upp ett antal områden som särskilt viktiga och ställa krav på ökad horisontell så väl som vertikal rättvisa.

En värdering av den slutliga reformen bör innehålla såväl en analys av de sammantagna fördelningseffekterna som de samhällsekonomiska konsekvenserna av en skatteomläggning.

LO anser att en sammanhållen skattereform är nödvändig. LOs skattepolicy syftar till att lyfta fram förslag för ett rättvisare skattesystem och peka på möjligheter att höja skatterna. I en slutlig reform bör fördelningseffekter, skatteintäkter samt effekter på den samhällsekonomiska effektiviteten vägas mot varandra.

1. Skatt på arbetsinkomster

Den senaste tidens svenska skattedebatt har inneburit ett tydligt fokus på att sänka skatten på arbetsinkomster, framför allt på de högsta inkomsterna.⁵ Jobbskatteavdragen motiverades med att de skulle öka incitamenten att arbeta istället för att vara ledig, sjuk eller arbetslös. Skatten på rena löneinkomster blir med denna skattereduktion lägre än på inkomster från a-kassa, sjukpenning eller föräldrapenning. Tanken var att arbetskraftsutbudet skulle öka. Samma tankegångar – att en skattesänkning kan finansiera sig själv – motiverade Liberalernas och Centerpartiets krav på ett avskaffande av den så kallade värnskatten – en förändring som genomfördes under 2020 i enlighet med Januariavtalet.

I en underlagsrapport till LOs och Tidens skuggskatteutredning gör Niklas Blomqvist en genomgång av den empiriska litteraturen kring skatter och arbetsutbud.⁶ Den visar att sysselsättningseffekterna av marginalskattesänkningar och breda skattesänkningar är mycket osäkra. Det går helt enkelt inte att tydligt belägga att ökad nettoinkomst gör så att löntagare väljer att arbeta mer än de redan gör. Åtgärder har också vidtagits för att överbygga skattekliften i förhållande till pensionärer och delvis personer med sjuk- och aktivitetsersättning, vilket i sin tur inneburit ett ytterligare bidrag till skattesystemets lapptäckesnatur. En kritisk diskussion och utvärdering av dagens skattereduktioner – inklusive jobbskatteavdragen – måste ingå i utformandet av en framåsyftande reform.⁷

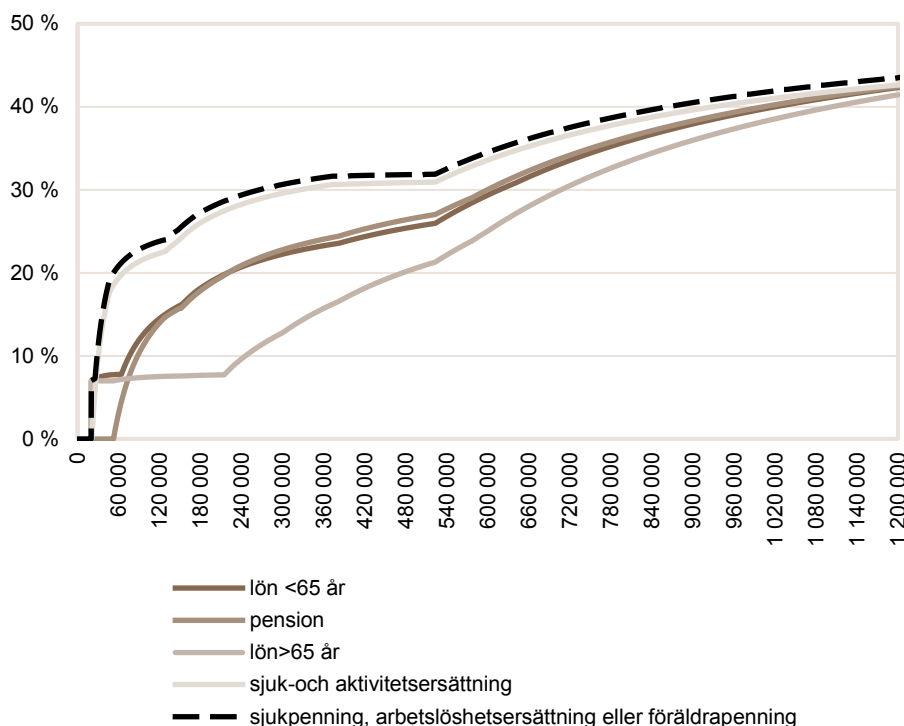
---

⁵ Det faktum att värnskatten har slopats och brytpunkten för statlig inkomstskatt höjts, sammanlagt till en kostnad på 10 miljarder kronor, har inte minskat kraven.

⁶ Blomqvist (2020), *Skatta eller gråta – om marginalskatternas betydelse för arbetsutbudet*. Underlagsrapport nummer 5 till Arbetarrörelsens skattepolitiska skuggutredning. Stockholm: Tankesmedjan Tiden.

⁷ Det finns idag nio (9) olika skattereduktioner hänförliga till fysiska personers inkomstskatt, inklusive två olika jobbskatteavdrag. Vidare har regeringen i årets budgetproposition lämnat förslag på ytterligare fyra (4) skattereduktioner för olika ändamål.

Diagram 3 Genomsnittsskatt i procent, per årsinkomst i kronor 2020, olika förvärvsinkomster

Not: Beräkningarna utgår ifrån 2020 års regler och Södertäljes kommunalskatt på 32,23 % samt begravningsavgift 0,25 %, vilket är nära det befolkningsviktade medelvärdet för skattesatser i Sverige som är 32,42 %.

Källa: Egna beräkningar.

Skattereduktion för hushållsnära tjänster, det så kallade rutavdraget, innebär att den som köper hushållsnära tjänster kan göra avdrag från sin skatt för 50 procent av arbetskostnaden för ett antal tjänster utförda i en bostad. Riksrevisionen visar att 40 procent av det totala rutavdragsbeloppet 2017 gick till den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna.⁸ Det bidrar därmed till att öka ojämlikheten. Flera forskare varnar också för att rutavdraget på sikt undergräver offentligt finansierad välfärd fördelad efter behov.⁹

Rotavdraget innebär att den som anlitar ett företag för reparation, underhåll samt ombyggnad och tillbyggnad (rot) i sin bostad kan göra avdrag på sin skatt för arbetskostnaden. Reglerna angående bostad är i stort sett samma som för rutavdraget, förutom ett krav på att den som gör avdrag måste äga bostaden. I jämlikhetskommissionens rapport konstateras att argumenten för att behålla rotavdraget är svaga.¹⁰ Det finns inget behov av ett permanent branschstöd till byggsektorn. Avdraget tycks heller inte ha någon särskilt stor effekt på aktiviteten i branschen.

LO anser att inkomst av tjänst och inkomst från socialförsäkringar (såsom pension, arbetslöshet, föräldraledighet, sjukdom) ska beskattas enligt samma skatteskala. Det stora

⁸ Riksrevisionen (2020), *Rutavdraget – konsekvenser av reformen*, RiR 2020:2.

⁹ Se till exempel Erlandsson, Storm, Stranz, Szebehely & Trydegård (2013). *Marketing trends in Swedish eldercare: competition, choice and calls for stricter regulation*. Stockholm: Stockholms universitet. Institutionen för socialt arbete – Socialhögskolan, Blomqvist (2016). *NPM i välfärdsstaten: hotas universalismen?*. Statsvetenskaplig tidskrift (1). Lund: Fahlbeckska stiftelsen och LO (2019) *Välfärdspolitik och jämlikhet Insikter från jämförande socialpolitisk forskning*. Stockholm: Landsorganisationen i Sverige.

¹⁰ SOU 2020:46. Jämlikhetskommissionen. *En gemensam angelägenhet*.

antalet skattereduktioner måste genomgå en kritisk granskning. Skattesystemet ska vara tydligt progressivt för att följa principen om skatt efter bärkraft.

LOs förslag för statlig beskattning av arbetsinkomster¹¹

Ett förvärvsavdrag för vanligt folk. Ersätt jobbskatteavdraget, det särskilda grundavdraget för pensionärer samt skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning med en ny statlig skattereduktion lika för alla former av förvärvsinkomster. Ett sådant avdrag bör av fördelningsskäl inte omfatta höga inkomster, utan trappas av.

Slopa de orättvisa rut- och rotavdragen.

En ny rättviseskatt. Inför en ny skatt på mycket höga inkomster. Huvudsyftet är att göra inkomstbeskattningen mer rättvis.

Skattereduktion för avgift till fackförening och a-kassa bör återinföras.

---

¹¹ För mer detaljer kring förslagen – se rapporten *Skatta oss lyckliga – Idéer för mer rättvisa skatter*, LO och Tiden, 2020.

2. Kommunalskatter

För över 80 procent av befolkningen i åldern 20–64 år beskattas förvärvsinkomsterna endast med kommunalskatten. Det är den skatt som står för störst andel (cirka 35 procent) av de totala skatteinkomsterna. Kommunerna och regionerna bestämmer själva hur hög skatt de ska ta ut för att finansiera de välfärdstjänster och andra verksamheter som de bekostar. Över tid har kommunsektorns verksamhet expanderat kraftigt. Det är både en följd av omfördelning av ansvar, så som kommunaliseringen av skolan och en ökning av resurserna till välfärdstjänster. Det senare beror på att befolkningen förändrar sin syn på vilka behov välfärdstjänsterna ska uppfylla i takt med att inkomsterna ökar.¹²

Behoven av välfärdstjänster ökar när en allt större del av befolkningen är i förskole-, eller i skolåldern, eller i den ålder då behoven av äldreomsorg och sjukvård ökar. Samtidigt minskar skattebasen relativt sett, då andelen personer i arbetsför ålder minskar. Kommunernas kostnader påverkas även av avstånd och andra strukturella förutsättningar, såsom koncentration av invånare och befolkningsstorlek. Större kommuner och regioner åtnjuter stordriftsfördelar och mer tätbefolkade kommuner och regioner har andra förutsättningar än de glesbefolkade.

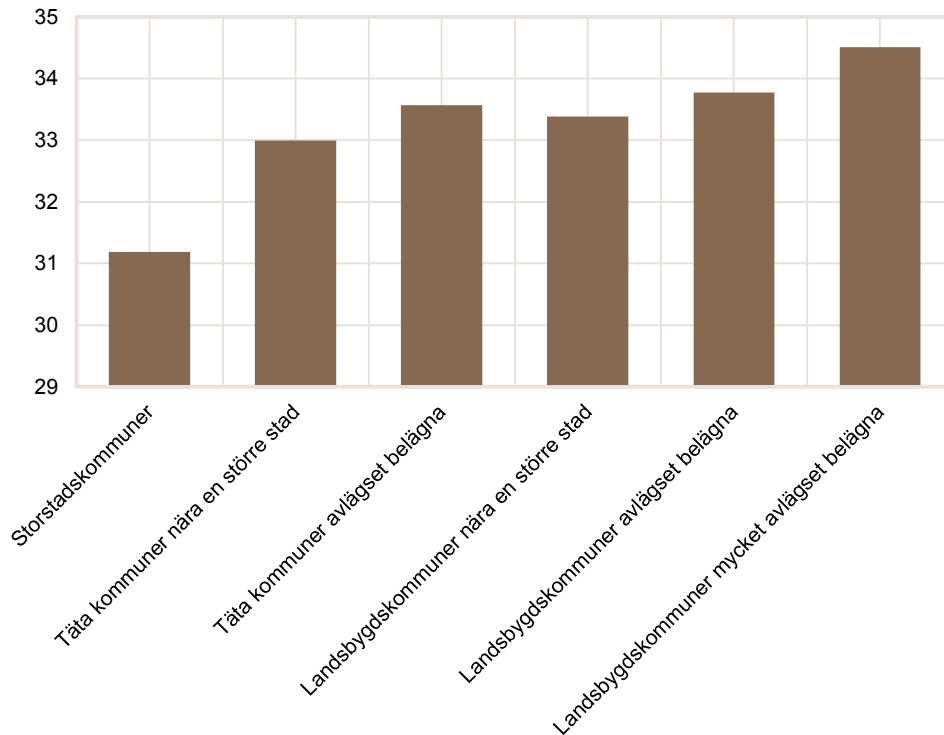
Eftersom Sveriges kommuner och regioner i princip alla har samma ansvar och skyldighet att erbjuda medborgarna kommunal service och välfärd finns det kommunala utjämningsystem som ska utjämna de strukturella förutsättningarna vad gäller både inkomster och kostnader. Det övergripande målet med utjämningsystemet är att de kommunala skattesatserna ska variera beroende på skilda ambitionsnivåer och prioriteringar, inte på grund av omständigheter som kommunerna inte kan påverka. Detta mål anses inte uppfyllt i dag och istället varierar skattesatserna kraftigt mellan olika kommuner.¹³ Ett sätt att komma åt det är att anpassa schablonskattesatsen i inkomstutjämnningen.

---

¹² Inkomstelasticiteten på den typ av tjänster som välfärdssektorn erbjuder är hög. Olika skattningar ger olika resultat men studier från USA visar på en inkomstelasticitet långt över 1. Källa: Borg (2009), *Den långsiktiga finansieringen: välfärdspolitikens klimatfråga?* ESO 2009:1.

¹³ Se exempelvis Riksrevisionen (2019), *Det kommunala utjämningsystemet – behov av mer utjämning och bättre förvaltning*, RiR 2019:29.

Diagram 4 Kommunal skatten i olika kommungrupper
Procent

Källa: SCB (2020), Offentlig ekonomi.

Statliga bidrag (både generella och riktade) täcker delvis upp för skillnader mellan kommunerna. Rådande modell för uppräknings av dessa bidrag tar dock inte automatiskt hänsyn till att befolkningen ställer nya krav på välfärdstjänsterna. Riktade bidrag leder ofta till att kommunernas kostnader ökar för att kunna uppfylla kraven. Effekten har blivit att statsbidragen inte motsvarar skillnaden mellan behovsökningarna och skattebasens tillväxt. Ett sätt att lösa detta är att bredda skattebasen är att slopa grundavdrag och låt astaten stå för kostande i form av en skattereduktion. Ett ytterligare sätt är att indexera statsbidragen.

LO anser att kommunsektorns finansiering måste bli än mer omfördelande och mer långsiktigt hållbar.

LOs förslag för finansiering av kommunal verksamhet

En breddad skattebas för kommunerna. Borttagandet av det förhöjda grundavdraget för pensionärer tillfaller kommunerna. De generella statsbidragen minskas i motsvarande mån.

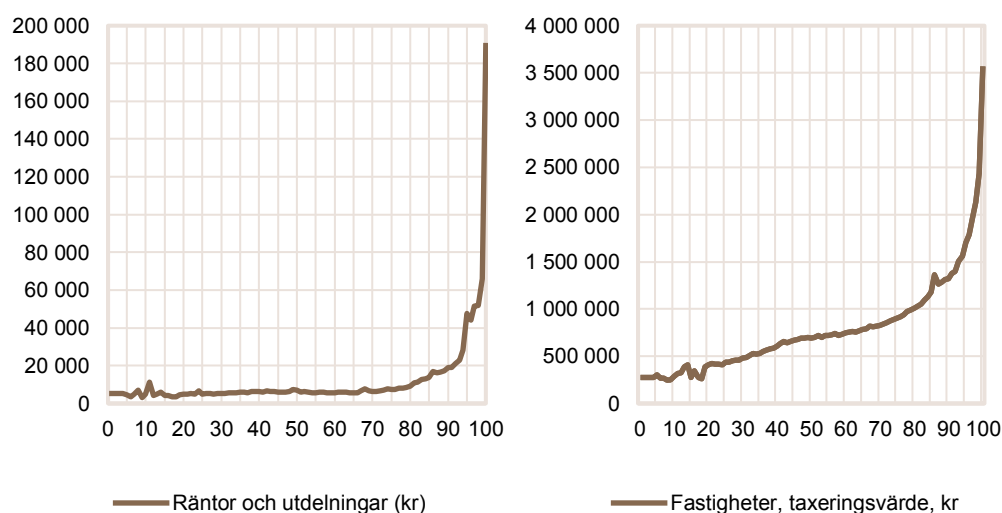
Statsbidragen höjs löpande (indexeras) efter behovsökningar (både demografi, prisindex och standardhöjning) och omvandlas i möjligast mån till generella.

Inkomstutjämnningen bör omformas så att kommunalskatten blir jämnare mellan olika landsändar.

3. Egendomsskatter och skatter på kapital

Den kraftigt reducerade fastighetsskatten samt slopandet av arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatten har varit starkt pådrivande för att göra Sverige till det OECD-land där inkomstskillnaderna och förmögenhets- och inkomstskillnaderna ökat snabbast. Mellan 1980 och 2016 fördubblades förmögenhetskvoten.¹⁴ Mellan 1997 och 2017 minskade den totala egendomsbeskattningen från 1,5 procent av BNP till 1 procent av BNP.

Diagram 5 Kapitalinkomst och fastighetsvärden i inkomstfördelningen
Kronor

Källa: SNS (2018), Kapitalbeskattningens förutsättningar.

Den senaste stora skattereformens princip om likabeskattnings av olika former av kapitalinkomster är i praktiken upphävd. Den generella skattesatsen på 30 procent gäller i dag i stort sett endast inkomster från räntor. De huvudsakliga anledningarna till detta är de så kallade 3:12-reglerna för utdelning i fåmansbolag, de ytterst förmånliga reglerna för investeringssparkonton (ISK) samt införandet av kommunal fastighetsavgift som ersättning för fastighetsskatten. Fastighetsavgiften är dessutom regressiv. År 2007 infördes ett tak för den årliga skatten. Taket innebär att ju mer värdet på en fastighet överstiger en dryg miljon kronor desto mindre blir andelen skatt.

Räntor, utdelningar, sparande i ISK eller högt värderade fastigheter och bostadsrätter fördelar sig inte slumpmässigt i den svenska befolkningen. De koncentreras i toppen av inkomstfördelningen, som syns i diagram 5. Av de totala kapitalinkomsterna går över hälften till Sveriges rikaste procent och i princip alla kapitalinkomster går till de rikaste tio procenten. Kapitalinkomster är heller inte jämnt fördelade över könen. År 2018 uppgick kvinnors kapitalinkomster till 46 procent av männens.¹⁵

Ofta används kapitalets internationella rörlighet som ett argument mot att beskatta kapitalinkomster. Svenskar är dock skattskyldiga i Sverige oavsett varifrån inkomsterna

¹⁴ De privata nettoförmögenheternas värde dividerat med nationalinkomsten.

¹⁵ Regeringens proposition 2020/21:1. Bilaga 4.

kommer. Med en omfattande koordinering av kapitalskatter och informationsutbyte mellan stater blir den kvarstående möjligheten att flytta till ett annat land för att slippa beskattas i Sverige. Alternativen för den som vill flytta till ett land med lägre kapitalbeskattning är dock inte så många. Många länder inom OECD har högre skatt på kapitalinkomster än Sverige.

LO anser att kapitalbeskattningen ska göras enhetlig och höjas. Bostäder ska beskattas i proportion till deras värde och mer likformigt mellan upplåtelseformer. Någon form av arvsbeskattning bör införas och förmögenhetsbeskattning bör vara ett långsiktigt mål.

LOs förslag till ny kapitalbeskattning

En enhetlig kapitalinkomstskatt. Slopa alla särregler och inför en enhetlig kapitalinkomstskatt på 35 procent. Därmed kan ränteavdragen behållas.

En markskatt på småhus och bostadsrätter. Ersätt den kommunala fastighetsavgiften med en ny och mer rättvis schablonintäkt, som enbart baseras på markvärdet.

Ett normalinkomsttagarskydd. Skatten på permanentbostaden begränsas i förhållande till inkomsten.

En förmögenhetsskatt bör vara ett långsiktigt politiskt mål. Utöver den redan föreslagna markskatten ovan är det rimligt att dyra bostadsbyggnaders värde beskattas (både småhus och bostadsrätter).

De som har de största inkomsterna och förmögenheterna ärver också mest (i absoluta tal). Exempelvis är ungefär hälften av alla miljardärer i Sverige arvingar.¹⁶ 40 procent av Sveriges totala förmögenheter är ärvda. Stora inkomstskillnader återföds och förstärks via arv. Det gör att även ojämlikhet och skillnader i makt, status och inflytande lever vidare från generation till generation.

Arvs- och gåvoskatten var omfördelande mellan rika och fattiga men skatteintäkterna förhållandevis små. Skatten uppfattades dock som illegitim i en tid av omfattande skatteplanering samtidigt som allt fler fick betala höga totala skatter på tillgångar.

Den offentliga utredningen Egendomsskattekommittén kom med flera förslag på hur problemen med den tidigare utformningen skulle kunna hanteras. Arvs- och gåvoskatten avskaffades dock 2004, innan dessa förslag hann remitteras.

LOs förslag till ny arvsskatt

En ny arvs- och gåvoskatt för större förmögenheter införs med en proportionell skatt.

Ett skydd för normala arv. Ett högt grundavdrag (på exempelvis 400 000 kronor för arv och 50 000 kronor över en treårsperiod för gåvor) gör att små och medelstora arv eller gåvor inte beskattas.

¹⁶ Ohlsson, Roine och Waldenström (2014). *Inherited Wealth over the Path of Development*, Sweden 1910–2010, IFN Working paper no 1033.

4. Beskattning av fåmansbolagen

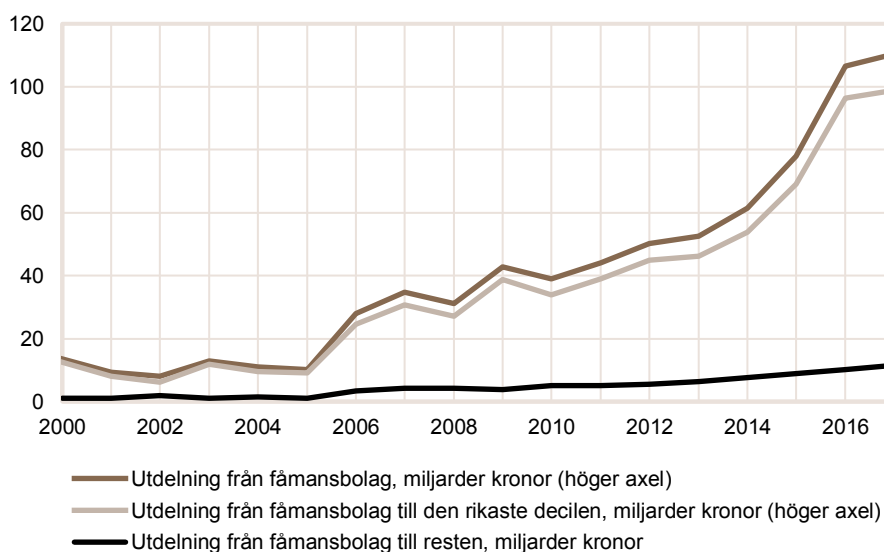
De så kallade 3:12-reglerna ger arbetande ägare i fåmansbolag betydligt lägre skatt på sin inkomst än vad vanliga löntagare betalar. En stor majoritet av dessa inkomster går till den rikaste tiondelen av befolkningen.

Lagstiftningen är ursprungligen tänkt att förhindra att ägare av fåmansägda företag fritt ska kunna välja om de ska ta ut vinst som lågbeskattade kapitalinkomster eller högre beskattad lön. Reglerna anger därför ett gränobelopp för hur mycket delägare till fåmansbolag maximalt får ta ut i utdelning. Dessa regelverk blev väsentligt generösare efter en reform år 2006, där skatten på utdelningar sänktes från 30 procent till 20 procent, samtidigt som gränobeloppen för utdelningen höjdes.¹⁷

Reformen syftade till att ”förbättra den skattemässiga behandlingen av riskfyllda investeringar”. Empiriska undersökningar visar dock att de ökade utdelningarna som följde av förändringarna inte kan tolkas komma från ökade företagsvinster och mer entreprenörskap. De nya reglerna ledde heller inte till ökad sysselsättning (även om lönerna bland anställda ökade).

Den huvudsakliga effekten har istället blivit en omfattande inkomstomvandling bland höginkomsttagare samt ökade möjligheter till skatteplanering för de som tjänar mest. Inkomstskillnaderna har således ökat, samtidigt som skatteintäkterna minskat. De ojämlikhetsskapande effekter som denna förändring fått syns i diagram 6.

Diagram 6 Fördelning av utdelningsinkomster 2009–2017, mdr kr

Källa: Lager & Swahn (2020), samt Långtidsutredningen 2019.

Ett alternativ till att strama åt reglerna för inkomstomvandling är att helt överge den nuvarande uppdelningen i skattesystemet mellan arbete och kapital – att slopa den duala beskattningen – och i stället beskatta alla typer av inkomster lika. Detta behöver dock utredas ytterligare.

LO anser att den förmånliga beskattningen av fåmansbolagen ska slopas.

¹⁷ Reformen baserades på förslag i utredningen Edin, Hansson, Lodin (2005). *Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet*. Stockholm: Finansdepartementet. som bland annat hade i uppdrag att minska skatteuttaget med 1 miljard kronor.

LOs förslag till ny beskattning av fåmansbolagen

En högre utdelningsskatt. Låt utdelningen beskattas med samma skattesats som kapitalinkomster generellt: 35 procent.

Begränsat utdelningsutrymme. Sänk gränsbeloppet och det lönebaserade utrymmet. Begränsa det sparade utdelningsutrymmet genom en årsspärr och sänkning av uppräkningsräntan.

5. Mervärdesskatt

Momsen är idag vår andra största intäktskälla och utgör cirka 20 procent av de totala skatteintäkterna. På området råder idag dock en rad omfattande undantag, exempelvis när det gäller livsmedel, restaurang och catering samt kultur och transporter.¹⁸

Nedsatt livsmedelsmoms har en positiv fördelningsprofil och gynnar låginkomsthushåll och barnfamiljer mer än andra. Kostnadseffektiviteten är dock låg, eftersom nedsättningen innebär ett stöd för alla som konsumerar livsmedel.¹⁹ Momsnedsättningar och -undantag kan också ha oönskade fördelningseffekter.

Det finns skäl att skapa ett mer enhetligt skattesystem generellt. Det skulle skapa ökad förutsägbarhet och minska gränsdragningsproblem och orättvisor. Det skulle också tydliggöra att eventuella subventioner inte i första hand ska ske via skattesystemet, utan på utgiftssidan. Det finns idag inga belägg för att en nedsatt moms är ett effektivt verktyg för att öka konsumtion eller sysselsättning.²⁰

En enhetlig moms ger möjlighet att bedriva fördelningspolitik och näringspolitik utifrån inkomster och behov.

LO anser att konsumtionsbeskattningen ska vara enhetlig och målet bör vara att dagens nedsättningar och undantag ska slopas. Negativa fördelningseffekter ska kompenseras.

---

¹⁸ Den generella momssatsen är 25 procent. Livsmedelsmomsen är 12 procent och detsamma gäller för restaurang- och cateringtjänster. Momsen på kultur och transporter är 6 procent.

¹⁹ Riksrevisionen (2018), *Nedsatt moms på livsmedel – prisseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet*, RiR 2018:25.

²⁰ Se exempelvis Konjunkturinstitutet (2015), *Kort- och långsiktiga effekter av sänkt restaurangmoms*, Specialstudie Nr 46. December 2015.

6. Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivaravgifterna är ytterligare en stor källa till skatteintäkter och utgör cirka 27 procent av de totala skatteintäkterna. Den generella arbetsgivaravgiftssatsen är 31,42 procent. Även på detta område finns idag en stor mängd undantag. Både unga och äldre i vissa åldersgrupper omfattas av nedsatta arbetsgivaravgifter, liksom personer som arbetar med forskning- och utveckling, personer som bor i vissa stödområden och vissa enmansföretag.

En nedsättning av arbetsgivaravgifterna har blivit ett politiskt verktyg för att åstadkomma olika typer av effekter. Det finns dock ingen forskning som visar att exempelvis nedsatta arbetsgivaravgifter för unga har någon betydelse för sysselsättningen – varken bland unga eller generellt.²¹ LO anser att det finns en övertro på att sänkta lönekostnader skulle öka sysselsättningen och stimulera företagandet.

LOs generella uppfattning är att stöd till verksamheter ska ske på utgiftssidan. För att stöd i form av skattenedsättningar ska införas, utvidgas eller förlängas är ett självklart krav tydligt definierade mål samt ett underlag med påvisbara positiva effekter av stödet.

LO anser att arbetsgivaravgifterna ska användas för att finansiera offentlig verksamhet och offentliga försäkringar och därför att dagens nedsättningar och undantag ska slopas.

---

²¹ Se exempelvis LOs yttrande över promemorian Tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter för 19-23-åringar. Dnr.20200280.

Övriga områden

Bolagsskatter. Den svenska linjen har länge varit att ha låga generella skatter för företag – eftersom det är en variabel som påverkar företagens investeringar och kan påverka val av etablering i Sverige. Bolagsskatten är dock inte frikopplad från kravet på likformighet och det finns ingen anledning för ett land som Sverige att vara pådrivande i en internationell nedåttrend för bolagsbeskattning. Sverige bör bidra till att intensifiera det internationella samarbetet för att minska aggressiv skatteplanering.

LO anser att bolagsskatten bör vara konkurrenskraftig men Sverige ska inte bidra till internationell skattekonkurrens och bör arbeta för att motverka skatteplanering.

Fastighetsskatter för företag. I dag ser fastighetsskatten olika ut beroende på vilken verksamhet som bedrivs i fastigheten. Fastigheter som används för lokaler, industrierheter och elproduktionsenheter där vindkraft produceras beskattas med 1 procent, 0,5 procent respektive 0,2 procent av taxeringsvärdet. Det finns skäl att se över beskattningen av dessa.

LO anser att fastighetsskatter för företag ska omfattas av en översyn på hela skatteområdet.

Punktskatter. Det finns ofta goda skäl till punktskatter på till exempel alkohol och tobak (folkhälsa) eller koldioxidutsläpp (klimat- och miljöskäl). I dessa fall används skatter som ett ekonomiskt styrmedel för att påverka negativa beteenden – samt som ett sätt att låta intäkterna stå för de samhällsekonomiska kostnader som rökning, klimatförstörande utsläpp med mera medför.

Reformeringen av miljö- och klimatskatter bör ske inom ramen för en samlad och genomtänkt miljöpolitik. Sveriges klimatutsläpp är med 1/3 vardera koncentrerad till industrin och inrikes transporter. Det är således dessa två områden som behöver stå i centrum om Sverige ska klara av att nå sina höga klimatmål. För att miljöskatterna ska få ett brett folkligt stöd måste de också ha en god fördelningsprofil.

I och med Januariavtalet återuppväcktes idén om så kallad grön skatteväxling. I uppgörelsen mellan januaripartierna fastslås att en ”kraftfull grön skatteväxling ska genomföras”. Problemet är att det inte är möjligt att långsiktigt sänka skatten på en stabil skattebas (arbete) och ersätta detta med höjd skatt på en instabil skattebas (utsläpp) utan att försvaga skatteintäkterna. Skatter är antingen finansierande eller styrande – att kombinera två syften ger upphov till målkonflikter.

LO anser att punktskatter ska användas för styrande ändamål. Dessa intäkter kan inte växlas mot andra skatter, eftersom målet är att skattebasen ska minska.

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
<http://lo.webshop.strd.se>

Maj 2021
ISBN 978-91-566-3500-7
www.lo.se

OMSLAGSFOTO: Lars Forsstedt